

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

EEN RADIO VOOR RIKI

Toneelstuk voor de jeugd

door

Gaston Geuens

Toneelfonds J. Janssens

Antwerpen - 1993

Nr. 1200

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste ACHT tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde auteursrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel 4

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aankoopbewijs. Dit bewijs moet samen met een aanvraagkaart waarop plaats en datum(s) van opvoering werden ingevuld, minstens veertien dagen voor de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gecopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende auteursrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

I.B.V.A "Holland"
Postbus 363
1800 AJ Alkmaar.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PERSONEN:

=====

Karin Mertens studente, 18,
Ingrid studente, 18,
Moeder Karins moeder, 40,
Riki Sri Lankaanse student, 18,
Talama Riki's moeder, 35,
Pater Theophiel Belgisch missionaris, 40,

Jos

en

Bert

[twee "klusjesmannen", die de scenewisselingen uitvoeren tijdens de "pauzes" tussen de verschillende taferelen in.

DECOR:

=====

Men speelt in neutrale (liefst groene, vanwege het groen op Sri Lanka) doeken, helemaal rondom.

Wat er aan zetstukken nodig is om de twee onderscheiden "sets" te stofferen, wordt tijdens de vertoning gestockeerd achter een groot triplexhouten schutsel, dat twee meter hoog en zowat drie meter breed achteraan, zo'n anderhalve meter van de achterwand verwijderd staat. (liefst OOK groen geschilderd Aan dat schutsel kunnen typisch-markerende voorwerpen opgehangen worden. (zie verder)

Er zijn twee uitgangen jardin en twee cour, vooraan en achteraan telkens, maar ze hoeven niet expliciet door de zaal gezien te kunnen worden.

Er dienen twee onderscheiden "sferen" opgeroepen te worden: de helft van het stuk speelt op het erfje vóór een Sri Lankaanse boerenhut.

Benodigde rekwisieten daarvoor:

- een soort "kookstelletje" met een wasketel en zwartgeblakerde ijzeren stangen die gekruist dienst doen als staander voor de ketel waarin zogezegd de was heetgekookt wordt voor het batikken van een lap stof;
- een gammele, ongeverfde tafel en dito stoel,
- Een tegen het schutsel achteraan te plaatsen rieten (of bamboe-)scherm met een raampje waarin geen ruit maar een stukje gaasdoek, als hutwand,
- een schouderjuk met twee plastic emmers,
- een halfafgewerkt stuk batikstof,

De andere helft van het stuk speelt zich af in de woonkamer van Karin.

Benodigde rekwisieten:

- een eettafel met drie of vier stoelen,
- een roltafeltje met een TV-toestel,
- een tafeltje met een telefoon,

1.

Bij het opgaan van het doek is het toneel verlaten.

Bij het schutsel achteraan staat de eettafel en een stel stoelen.

Jos komt praktisch ogenblikkelijk op van achter het scherm. Hij draagt een groene overall, tennisschoenen, heeft een soort van Amerikaanse baseball-pet op het hoofd. Hij kijkt zoekend rond tussen de schermen.

Jos (zoekend-roepend) Bert!??
Be-ert!?

(hij gaat links kijken, dan rechts, spreekt luidop bij zichzelf)

Vooruit, waar zit die nu?

Bert!????

Be-ert!??

(tot de zaal)

Wat DAT voor een kerel is, dat weet ik niet...Hij weet nu dat er nog wat te doen valt vóór het stuk goed en wel kan beginnen, en hij heeft de plaat gepoetst...

(hij kijkt links en rechts)

Béééért!?

(hij komt naar vooraan op het toneel, gaat in de zaal turen, zogezegd naar helemaal achteraan)

Je zit daarachter toch niet ergens te pitten, hé?

Zoals je't tijdens de repetities doet?

....

Komop, Bert, als je je ergens verstoopt hebt, kom dan asjeblief te voorschijn, hé? Je ziet hoe die mannen hier gisteravond alles hebben laten staan, na de laatste repetitie...(hij loopt rond over het toneel, pakt twee van de stoelen beet, zet ze boveeneen om makkelijker te kunnen versjouwven, spreekt onderwijl tot de zaal) Het eerste bedrijf moet zogezegd op Sri Lanka spelen, en kijk dat hier staan....Iedereen weet toch, dat ze ginder in het Verre Oosten geen eettafels en stoelen hebben zoals wij hier...Tenzij misschien in de hotels die de Engelse kolonialisten er hebben achtergelaten?

Bert (komt achteraan de zaal in langs de publieksingang, hij heeft een boek in de hand, draagt een grijze stofjas, waaronder een hemd met open kraag, een jeansbroek en laarzen)

Hé, wacht een ogenblikje, joh...Of wil je't allemaal alleen doen?

Jos (stond op het punt te verdwijnen achter het schutsel, stopt, piert de duisternis van de zaal in)
Ha, ben je daar eindelijk?

Bert Hé, hé, je bent toch nog niet begonnen?

Jos Ik sta hier al een hele poos te wachten..En de acteurs daarachter (knikt naar bezijden) staan letterlijk te trappelen om te kunnen beginnen...Dat begrijp je toch? Of niet soms?

Bert (haast zich niet, loopt traag naar voor)
Ja, ja, ja...Maar kalmaan, hé, joh: haast en spoed is zelden goed....
En dan hadden ze gisteravond zélf de boel maar wat aan kant moeten zetten...

(hij klautert het toneel op)

2.

Jos Dat is nu NIET gebeurd, zeur er dus niet over, en maak een beetje voort, wil je? (hij draagt de stoelen achter het scherm)

Bert (loopt naar achteraan)
Ja, en straks hebben ze'r dan weer spijt van, dat de voorstelling te vroeg afgelopen is, dat kennen we zo langzamerhand...Dan denken ze dat de mensen zullen vinden dat ze niet genoeg gekregen hebben voor hun inkomgeld...(hij bladert in het boek dat hij in de handen heeft, maakt geen aanstalten om Jos te helpen)

Jos (verschijnt weer, heeft het "batik-kookstelletje" bij, zet het zowat centraal op het toneel)
Zeg, luister, is het NU het goeie moment om rustig een boek te staan lezen?

Bert Hé, pardon...Het gaat over wat hier gespeeld wordt, vanavond!

Jos (zet de twee andere stoelen op elkaar)
Hoezo?

Bert (toont het titelblad van het boek aan Jos)
Over Sri Lanka, joh...Portret van Sri Lanka...Van Domenicus...Dat is een Hollander...Heel gekend voor allerhande reisverhalen...

Jos En wat heeft DAT nu met het stuk-hier te maken?
(hij loopt weg met de twee stoelen)

Bert (kijkt verontwaardigd om zoveel domheid)
Hoezo; wat heeft dat met het stuk-hier te maken!?...
(wacht niet) Toch alles!...Of tenminste toch de helft!
De helft van de aktie speelt zich af op dat eiland...
Ik wil graag weten hoe het daar gestaan en gelegen is!

Jos (komt weer te voorschijn met het rieten scherm, dat hij achteraan tegen het schutsel plaatst (en vastmaakt?))
Wist jij dat dan niet zonder dat boek? (wacht niet)
Het is het Ceylon van vroeger.

Bert (verveeld) DAT wist ik wel...Maar hoe groot is het, hé?
Weet JIJ dat bijvoorbeeld?

Jos Ja...Ruwweg zo groot als België en Nederland teza-men..

Bert (ietwat ontstemd door Jos' kennis)
En waar LIGT het, precies?

Jos Het hangt als een parel aan de zuidpunt van het Indisch schiereiland...Midden in de Indische oceaan...

Bert (bewonderend-ongelovig) Jaaaar, halt, joh; ik heb je door, hé: jij hebt stiekum dit boek OOK al gelezen?

Jos Neen, man, maar ik ben altijd nogal sterk geweest in aardrijkskunde...En die dingen interesseren mij...

Bert Over landen waar je nooit of van je leven zal komen?

Jos Ja...Op de televisie ook...Ik zie graag documentaires over verre landen...En "visa pour le monde" en "Van Pool tot Pool", daar kijk ik altijd naar als ik de kans heb..
(hij loopt naar de eettafel) Steek dat boek nu eens weg en help me met die tafel, wil je? Die krijg ik niet

3. alleen uit de weg...

Bert (steekt het boek in de zak van zijn jas, loopt naar de tafel achteraan, pikt een kant op)
Er zijn daar veertien miljoen inwoners, weet je dat?

Jos Neen, dat wist ik niet...

Ze dragen de tafel achter het schutsel, Jos loopt achteruit.

Bert Jaja...Het merendeel Singhalezen en boedisten en een grote minderheid Hindoes..Tamils noemen ze die...

Jos Dat zijn inwijkelingen uit Indië, zeker? (verdwijnt achter het schutsel)

Bert Ja...En het grote merendeel van die veertien miljoen heeft het lang niet zo breed als wij het hier allemaal gewend zijn, en zoals we't maar normaal vinden....
(hij blijft net op het toneel zichtbaar, terwijl ze de tafel uit het gezicht van de zaal achter het schutsel plaatsen)
Zullen we nu ineens DAT tafeltje maar meepakken ook?
Dan gaat het in één moeite door...
(hij pakt een kant van het gammele tafeltje, komt achteruitgelopen, Jos volgt aan de andere kant van het tafeltje)

Jos Ik denk dat het een schromelijke onderschatting is, wat je zegt: 't is een van de armste landen van de wereld, schijnt het!?

Bert Dat wel, qua inkomsten per hoofd per jaar, zoals dat heet...Maar ik geloof nooit dat er iemand honger zal lijden, hoor...

Jos Gelukkig maar...

Bert En ze liggen er ook niet op straat te sterven, zoals het in Indië schering en inslag schijnt te zijn in de grote steden... (hij haalt het boek weer uit zijn zak, bladert erin)

Jos Ik denk toch niet dat wij er zouden kunnen aarden?

Bert Neen...Ze wonen er in lemen huttekens, en er zijn nog hele streken waar ze zelfs geen elektriciteit of waterleiding hebben...Maar het klimaat is er wél gezegend, hé, als je dat zo mag zeggen...

Jos (gaat het "vuurtje" verplaatsen, samen met de stoel)
Ze mogen op één gebied wat voordeliger uitmeten dan wij ook!

Bert Het is er paradijselijk schrijft die vent...Er is een legende, daar, die zegt dat Adam en Eva naar Sri Lanka uitgeweken zijn, nadat ze uit het aards paradijs gelazerd waren!

Jos Een christelijke legende in een boedistisch land?

Bert Hé, daar hebben honderden jaren christenen gezeten, hoor...Portugezen, Hollanders, Engelsen... En je weet: zulke verhaaltjes, dat slaat makkelijk in...Zeker als het hun nationale trots streelt...

4. op aarde, want het écht paradijs, dat bestaat niet meer!?

Bert Juist, ja...De vruchten groeien er ook aan de bomen, hé, joh...Bananen, kokosnoten, ananas en alles...

Jos Wat nog allemaal?

Bert (kijkt in boek, ietwat verontwaardigd)
Granaatappels, passievruchten, mango's, kosvruchten...

Jos Oh, hou maar op... Thee hebben ze'r ook, DAT weet ik...

Bert Natuurlijk..Thee is de voornaamste bron van inkomsten voor het land.

Jos De vermaarde Ceylonthee: orange pekou..

Bert En rubber verbouwen ze ook wel veel.

Jos En rijst, zeker?

Bert Ja, tegenwoordig kunnen ze nagenoeg in hun eigen rijst-behoefte voorzien..

Jos Zodat ze de centjes van de thee voor andere dingen kunnen beginnen gebruiken?

Bert Precies, ja.

Jos En het toerisme begint stilletjesaan ook zijn duit in het zakje te brengen, zeker?

Bert Langzaamaan, ja...Maar DAAR moet men dan eerst weer een boel geld kunnen tegenaan smijten, hé, om betere wegen te bouwen, en comfortabele hotels en zo...

Jos Dat moet wel een prachtige vakantie zijn, hé, in zo'n droomland?

Bert Dat geloof ik: de temperatuur is er winter en zomer nagenoeg gelijk...(kijkt in boek) schommelt tussen de vijfentwintig en de dertig graden, niet meer en niet minder...

Jos (ongelovig) Wordt het daar niet warmer dan DAT!?

Bert Schrijft hij, ja...

Jos Dat zal dan toch wel in de schaduw zijn, zeker?(wacht niet) Anders zouden de mensen daar zo zwart niet zijn, hé?

Bert DAT schrijft hij niet...

Jos In de volle zomer wordt het daar zeker vijftig, zestig graden in de zon!...Ze zitten daar niet ver boven de evenaar, hé, dat kan je denken...

Bert Ze genieten er wel het hele jaar door van de verfrissende invloed van de zeebries!

Jos Dat alléén is al veel waard! Kijk eens wat ze in hun zak kunnen steken aan gespaarde verwarmingskosten!... (hij kijkt rond) Komop, ik geloof dat we'r hier zijn, hé?

Bert (kijkt ook rond, observerend)
Ja...Jaja...We zijn er weeral mee rond...

5.
 Jos (kijkt hem laatdunkend-misnoegd aan) Neem me niet kwalijk dat ik het vraag, maar je bent toch nog niet moe, zeker?

Bert (negeert hem, spreekt tegen iemand tussen de schermen bezijden)
 Komop, jongens, we zijn ermee klaar, je kan erin vliegen...

Jos (begint naar achteraan te lopen)
 Kom dan maar!?

Bert Wacht nog eventjes, joh...Nog een paar richtlijnen geven aan de mensen in de zaal...Het zijn vast niet allemaal zulke krakken in aardrijkskunde, zoals jij...

Jos (stopt, trekt een verveeld gezicht)
 Heeft iemand je dat nu gevraagd?

Bert Neen, maar ik betoon initiatief, hé...Ze verwijten ons altijd dat we zo weinig fantasie hebben...Jullie moeten alles op een schoteltje voorgezet krijgen, zeggen ze, nooit zal je eens wat uit jezelf doen!

Jos 't Is NU het goeie moment niet...

Bert Juist wel....(maakt een het toneel omschrijvend handgebaar) Wat weten de mensen daarbuiten nu wat dit hier allemaal te betekenen heeft!?

Jos Ze zijn niet dom, hoor!

Bert Ze hebben niet genoeg informatie gekregen, en daar zal IK nu eens eventjes aan verhelpen, sé...
 (tot de zaal)
 Wat jullie hier nu zien staan, is een poging om ..om.. om de indruk te wekken, dat we ons op het erf bevinden van zo'n kleine landelijke hut, ergens op het platteland van Sri Lanka...
 Sri, dat wil zeggen in de taal van ginder: schitterend.. Het schitterende Lanka dus...Dat slaat vooral op de weelderige plantengroei en op de bonte verzamelingen vlinders en vogels die je er kan zien....(met een grijns je) En die er huizen ook, natuurlijk...

Jos Kom nu, 't is goed!?

Bert Nog één ogenblikje...
 (tot de zaal)
 Verder is het natuurlijk een ontwikkelingsland. Veel mensen wonen er nog op een heel primitieve manier: in hutten van leem en gevlochten palmladeren, zoals we't hier aangeduid hebben..(hij wijst naar achteraan)
 Binnenin zo'n hut ligt geen vloer...De grond bestaat uit gewoon hardgestampte aarde...Voor de kinderen is er een houten britsje om in de slapen, terwijl de ouders gewoon op een matje op de grond liggen...
 Meestal is er geen electriciteit en geen lopend water... Men verlicht 's avonds de hut met kaarsen, of met een olielamp.
 Drinkwater wordt in sommige streken met vrachtwagens aangevoerd, alhoewel er over het algemeen aan water voor de landbouw geen gebrek is. Er zijn namelijk niet enkel maar twee regenseizoenen; al van in de oudheid hebben de Sri Lankanen voor grote meren gezorgd in het bergachtige binnenland, waar ze door het aanleggen van dammen enorme spaarbekkens hebben doen ontstaan...

6.
 Jos (heeft ongeduldig staan toeluisteren)
 Goed, kom nu, Bert...Je houdt de hele zaak op, weet je?

Bert Ik zal het kort maken...
 (tot de zaal)
 Het huisje van onze Riki en zijn moeder staat ergens in het zachtjes heuvelend platteland in de nabijheid van het dorpje Poettalam aan de westkust van het eiland. Het dorpje telt slechts een paar honderd inwoners. De mannen zijn meestal vissers...
 (hij begint naar achteraan te lopen, spreekt over zijn schouder tot de zaal)
 Wat DAT betreft zal je de vader van Riki niet te zien krijgen...Dat betekent evenwel niet, dat hij geen vader zou hebben, hoor...

Jos Omdat de werkgelegenheid op het eiland ook niet alles is, moet die man zijn rijst zien te verdienen met de visvangst...

Bert En dat is daar een heel hard beroep.

Jos 's Morgens moeten ze al vóór dag en dauw uit de veren.

Bert En omdat de zee zo weinig opbrengt, moeten ze keer op keer weer uitvaren, om tenminste een ietwat aanvaardbaar inkomen te bereiken.

Jos Ze werken in teamverband, die vissers.

Bert Met twaalf, zestien of soms wel twintig man.

Jos Er zijn roeiers en er zijn netuitwerpers.

Bert Dat gaat hem ZO in zijn werk: met een brede, platte schuit wordt de zee ingestoken...

Jos Dat heb ik al op film gezien...Moeizaam breken ze door de soms metershoge branding heen.

Bert Een paar honderd meter varen ze uit.

Jos Ze slepen het net achter zich aan....In een grote, wijdse boog (maakt brede armbewegingen) tot een paar honderd meter verderop op het strand.

Bert Waar ze wéér door de branding heenmoeten...

Jos Dat net hangt dan in die wijde boog in zee; een halve cirkel met honderd meter straal...

Bert Iedereen springt aan land.

Jos De platte schuit wordt op het droge getrokken.

Bert Het team splitst zich in twee groepen.

Jos En het reusachtige net wordt moeizaam binnengehaald.

Bert De meestal schaarse vis wordt in manden geladen, en de operatie wordt herhaald...

Jos Van de vroege ochtend tot 's avonds...

Bert Tenzij er uitzonderlijk eens een wonderbare visvangst plaatsvindt en ze er vroeger mee kunnen stoppen...

7.
 Jos Wat maar zelden voorvalt, natuurlijk.

Bert Omdat ze eigenlijk net niet ver genoeg de zee kunnen ingaan met hun primitieve methode.

Jos Maar goed, Riki zijn vader heeft een tamelijk inkomen..

Bert Dat nog verhoogd wordt door het feit dat zijn moeder plukster is in een theeplantage.

Jos In haar vrije tijd werkt ze op het stukje land dat ze hebben buitgemaakt op de jungle die er vlak achter ligt..(wijst naar achter toe)

Bert En ze maakt af en toe nog een stukje batik voor de toeristen, die bijna het hele jaar door het eiland bezoeken...

Jos Kortom, Riki heeft nog nooit in zijn leven werkelijk honger geleden...

Bert Hij heeft het aan de andere kant ook nooit breed gehad, hoor.

Jos En van al de dingen waar wij als het ware mee opgegroeid zijn...

Bert (onderbreekt hem)
 Televisie, radio, auto's...

Jos Je moet zo ver niet gaan; fonoplaten, laat staan cassetterecorders...

Bert Of video, wat HIER nu de grote rage is...

Jos Daar heeft Riki gewoonweg geen idee van...

Bert Dat kent hij niet...

Jos Of beter; hij kent het wél, want hij is wel altijd naar school mogen gaan...

Bert Hij doet nu het laatste studiejaar van wat wij het hoger middelbaar zouden noemen...

Jos Maar of er daarna enig uitzicht voor hem is? (hij trekt een twijfelachtig grimas)

Bert Maar kom, daar hoeven we ons NU niet mee bezig te houden....

Jos Het is wel door de school dat het allemaal begon, hoor.

Bert Ha ja, juist...

Jos Maar zullen we't nu de acteurs maar verder duidelijk laten maken, ja? Straks is het niet meer nodig dat ze't stuk nog spelen? (hij verdwijnt)

Bert Goed, goed...(tot de zaal)
 Straks komen we terug, hoor..Als er dan eventueel vragen te stellen zijn, dan zal ik proberen die te beantwoorden...(hij waaiert met het boek in zijn hand)
 Hier staat alles in...Of bijna alles toch...

Hij loopt achter Jos aan, achter het schutsel.

Over de luidspreker komen niet opvallende, maar toch heel het tafereel door aanwezige achtergrondgeluiden, zoals we die aan de rand van een tropische jungle kunnen waarnemen; roepende, fluitende vogels, krijsende apen, het geritsel van palmbladen in de wind enzovoorts...

Pas zijn Jos en Bert verdwenen, of Riki komt op, vooraan jardin. Hij is donker van huid, draagt eventueel een gitzwarte pruik van bijna blauw-zwart dik haar. Hij draagt een jeansbroek, die op beide knieën en op het zitvlak versteld is en een soort van bloemerig hemdje. Over zijn schouder draagt hij een sleetse dik-toilen legerzak met koperen koppels, die dienst doet als boekentas.

Riki (entoesiast roepend)
Moeder!?...
(hij loopt achter het schutsel kijken, draait zich om, loopt naar bezijden cour, blijft op het toneel)
Moeder!...Ik ben terug, hoor!?...

Moeder (off)
Jal?...

Riki (kijkt op naar achteraan jardin)
Ha!?...
(hij loopt naar achteraan jardin toe)
Kom eens, ik heb nieuws...
(hij verandert plots van houding, hij laat de boekentas gewoon op de grond vallen)
Wacht toch moeder, moet JIJ dat nu doen!?
(hij loopt naar achteraan jardin, waar MOEDER verschijnt)

MOEDER (ze is donker van huid, heeft gitzwart sluikehangend haar, ze draagt een enkellange rok, die zo smal is, dat ze met gracieuze kleine pasjes moet lopen, en een kort wit "keurslijf", dat boven de rok een strook van zowat twintig centimeter huid bloot laat, helemaal rondom.
Ze heeft een draagjuk op de schouder, waaraan twee schijnbaar volle en dus zware emmers water hangen.)
Laat maar, jongen, laat maar...

Riki Neen, neen, moeder, IK draag dat verder! (hij neemt het juk van haar schouder, zet de emmers voorzichtig op de grond)

Moeder Dank je wel, jongen, dank je wel...

Riki Waarom wacht je hier niet mee tot ik thuis ben?

Moeder Als het zo verschrikkelijk heet is als vandaag, dan moet er de ganse dag water aangevoerd worden, of de grond droogt uit... Ik kan het maar ternauwernood bijhouden...

Riki (kijkt zogezegd naar de zon)
De zon begint te tanen, nu...

Moeder Het blijft toch warm, hoor...

Riki We zouden een kanaaltje moeten kunnen graven..Van de rivier tot aan ons akkertje...

bergop kan lopen?..Ons akkertje ligt bijna een meter hoger dan het waterpeil van de rivier in het droge seizoen.

- Riki (somber)
Ja..Waarom hebben ze de baan en de spoorweg niet aan deze kant gelegd?...Dan hadden wij ons huisje aan de overkant kunnen bouwen.Daar is water in overvloed...
- Moeder Mensen als wij krijgen alleen maar de slechte stukjes grond, Riki...Dat is altijd zo geweest en dat zal altijd wel zo blijven ook...
- Riki Ze moeten toch weten dat wij zonder ons akkertje honger zouden lijden?
- Moeder (geduldig glimlachend)
Daàrom draag ik al de hele dag water aan, jongen.
- Riki (loopt naar het stuk batikstof over de leuning van de stoel)
Je hebt weeral niks aan je batik kunnen doen? Er brandt niet eens vuur onder je keteltje!
- Moeder Daar is nog wel wat tijd voor, later.
- Riki Over amper een maand komen de toeristen weeral aan!
- Moeder Och, er zullen nog wel dagen komen, dat de zon niet zo verschroeiend heet is...(glimlachend) Vandaag zag je't water letterlijk verdampen, terwijl je't in de greppels goot...(ineens op een luchtiger toon) Maar komop, wat riep jij daar over nieuws dat je hebt?
- Riki (zonder entoesiame)
Oh, dat heeft geen belang, eigenlijk?
- Moeder Komop, komop, komop!?
- Riki Meester Patèl heeft mij in de bloemetjes gezet op school, dat is alles...
- Moeder En dat is van géén belang, denk jij?
- Riki Toch niet als je't afweegt tegen het feit dat jij hier de hele dag als een beest moet lopen sjouwen en wroeten?
- Moeder Zo erg is het ook weer niet...Waarvoor was het? Komop, vertel eens?
- Riki Wel, voor een opstel....Het is het beste opstel dat hij al ooit op school onder ogen heeft gekregen, zegt hij... Het beste van alle tijden...(hij gaat zijn boekentas oppikken, kan een zeker entoesiasme niet langer onderdrukken)
- Moeder (zacht-vermanend) Kom, kom, kom, modest blijven, jongen!
- Riki Het is meester Patèl die het zei...Voor de hele klas...
- Moeder Voor de hele klas!?
- Riki Dit is het werk van een schrijver in de dop, zei hij..(hij haalt een ouderwets schrift uit zijn tas) Hij heeft het voorgelezen in de klas ook...Ze zaten er allemaal stil bij...

10.
Moeder Dan moet je't mij straks ook maar eens voorlezen...
Of wacht tot vader thuis is, die zal dat ook wel graag horen...

Riki Graag, moeder...Maar zie je nu hoe nuttig het zou zijn, als je zelf zou kunnen lezen?...Hé? Schrijven en lezen?

Moeder Daar hebben wij toch geen tijd voor, jongen?

Riki Je hebt tijd als je wil....Iedereen heeft tijd voor alles wat hij wil...We gebruiken onze tijd alleen maar verkeerd....Dat heb ik nog in een boek gelezen, verleden week...

Moeder De man die dat boek geschreven heeft, zal geen akkertje hebben dat moet bevloeid worden, zoals wij...

Riki Neen, waarschijnlijk niet...

Moeder En wat voor nut zou het voor ons hebben?

Riki Dan gaat de hele wereld voor jou open, moeder!..Luister, ik zal het jullie leren...Moeilijk is het niet...

Moeder Voor ons is het telaar, jongen.

Riki Je zal kranten kunnen lezen, boeken...

Moeder Neen, neen, laat het maar...Ik ben héél blij dat jij het kan...Als het boedha belieft, dan zal je'r later wel je voordeel mee halen...

Riki Meester Patèl zegt dat ik schrijver moet worden...De stem van ons volk, noemt hij het...

Moeder Kan je daar je rijst mee verdienen, denk je?

Riki Natuurlijk, dat...Daar wordt je beroemd mee...

Moeder (sober) Van roem kan je niet eten, jongen...Hij zal het maar gezegd hebben om een lachje op zijn hand te krijgen zeker?

Riki Neen, neen, er heeft niemand gelachen...Meester Patèl was heel ernstig ook...Hij zegde het zelfs tegen de pater van de Kerk van Jezus..(hij wijst vaag naar jardin)

Moeder De pater van de Kerk van Jezus?..Was die op de school?

Riki Ja...
(we moeten zien dat hij ietwat beschroomd is om te vragen wat hij in feite moet vragen)

Moeder Wat kwam die daar dan doen?

Riki (slikt moeizaam) Hij kwam vragen of er misschien studenten waren, die een pennevriend zouden willen in België...

Moeder Waar?

Riki In België...

Moeder Wat is dat? (verbetert zichzelf) WAAR is dat, eerder?

Riki Aan de andere kant van de wereld...

Moeder Aan de andere kant van de wereld ligt Engeland!

11.
Riki België ligt niet ver daarvandaan...
Kunnen wij ons dat veroorloven, moeder?

Moeder Wat?

Riki Postzegels voor een brief?

Moeder Hoeveel kost dat?

Riki Vijf roepies? Het papier en de omslagen krijgen we voor niks van de pater!

Moeder Vijf roepees is een heleboel voor mensen die in het beste geval maar twintig roepees verdienen per dag.

Riki Een keer of drie per jaar?...Of hoogstens vier?

Moeder (haalt diep adem) Dat wordt dan twintig roepees?

Riki Ik zal er desnoods een kop rijst minder voor eten!

Moeder Neen, neen, neen, dat zal wel niet nodig zijn...

Riki En IK zal al het water aanhalen voor de akker, zodat jij rustig je stuk batik kan afmaken?... (hij neemt het juk op zijn schouder) Ik zal NOG een paar emmers halen vóór we eten...En vanavond ook nog...Bij maanlicht... Dan zal de grond morgenvroeg nog goed doordrenkt zijn als de zon weer opkomt... (hij verdwijnt achteraan cour met het water)

Moeder Wees maar niet zo haastig, of je verliest de helft... En dat zou zonde zijn na al die inspanning... (ze kijkt hem na, hoofdschuddend)
Mijn zoon, die brieven gaat schrijven naar het andere eind van de wereld....En die er zal ontvangen van ginder ook....
(ze haalt diep adem, trots)
Zodat de postbode hier moet komen!....
Chottochottochot, ze zullen in het dorp niet weten WAT er gebeurt...
(plots komt er een somberder uitdrukking op haar gelaat)
Maar zo'n jongen wijsmaken dat hij schrijver kan worden?...Schrijver? Ik weet niet of DAT wel zo'n goed idee is van meester Patèl... (ze begint naar achteraan te lopen)
Ze zouden hem ook weeral veel beter voorhouden, dat hij een degelijke stiel moet leren...Of proberen schoolmeester te worden?...Of misschien bankbediende?
(ze verdwijnt achter het schutsel)

Pas is ze weg, of Jos en Bert komen op van achter de andere kant van dat schutsel.

Jos draagt een paar opgestapelde eetkamerstoelen, Bert draagt niets en kijkt zijn boek in. Hij blijft trouwens achteraan tegen het schutsel aangeleund staan.

Jos (zet de stoelen neer, pikt het kookstel op, loopt weer naar achter, langs Bert heen)
Zeg, leg dat boek nu eens eventjes neer, wil je?

Bert (kijkt hem domweg aan)
Wat ze hier daarnet lieten uitschijnen, dat is juist, hoor, joh...

Jos WAT hebben ze laten uitschijnen? (hij verdwijnt)

12.

- Bert Over dat analfabetisme!
Het staat hier, sé: bijna een derde van de bevolking kan noch lezen, noch schrijven...
- Jos (verschijnt weer met twee stoelen)
Hebben ze dat HIER laten uitschijnen, ja? (hij zet de stoelen neer, haalt ze nog niet van mekaar, loopt weer naar achteraan)
- Bert (draait zich met hem mee)
De moeder van Riki kan toch niet lezen of schrijven!?
En let wel, ze is nog tamelijk jong, hé?
- Jos Een jaar of vijfendertig, zeker? (hij verdwijnt weer achter het schutsel)
- Bert Zo zijn er een miljoen of zes, schijnt het...Dus bijna de helft van de bevolking...Momenteel doen ze wel grote inspanningen wat de jeugd betreft, maar de ouderen blijven zitten, hé?
- Jos (verschijnt, heeft de koekoeksklok in de handen)
En zelfs kinderen in het binnenland...!? (hij hangt de klok aan een vooraf in het schutsel aangebrachte haak)
Die zullen wel grotendeels van onderwijs verstoken blijven?
- Bert De sociale structuur brengt dat een beetje mee ook, hé, jong...Ze beschouwen kinderen daar nog altijd wel een beetje als de enige verzekering die ze hebben tegen hun ouwe dag...
- Jos Ha ja, dat is iets wat we ons hier OOK nog niet zo goed kunnen voorstellen...; dat ze ginder geen sociale voorzieningen hebben zoals hier...(hij pakt het gammele tafeltje op, draagt het achter het schutsel)
- Bert Als je dààr oud en versleten bent, dan kan je alleen maar terugvallen op je kinderen...
- Jos (brengt een kleine kast op, waarop een telefoontoestel)
Dààrom hebben ze zo graag veel zonen in die landen, hé!
- Bert Die ze dan liefst van kindsbeen af aan het werk laten gaan... 't Is DAT, wat ik wou zeggen...
- Jos (zet het kastje met de telefoon bezijden, leidt het stuk draad dat aan de telefoon hangt tussen de zijschermen)
Leren lezen en schrijven vinden ze zeker veelal nog uit de boze ook!?
- Bert Ha ja, de kinderen zouden er zagezegd slechte ideeën mee kunnen oprapen, hé... Dat was HIER een paar honderd jaar toch ook de grote leuze, hé: houdt jullie ze dom, dan kunnen wij ze arm houden!?
- Jos Natuurlijk! Van kennis en wetenschap krijgen ze soms zekere noties van het feit dat het wel eens anders zou kunnen, dan zij het noodgedwongen gewend zijn...
(hij loopt naar achteraan toe) Kom eens even een handje toesteken met de tafel? (hij verdwijnt achter het schutsel)
- Bert (steekt met een verveeld grimas het boek in zijn zak, loopt achter Jos aan; hij pakt de tafel beet, zoals hij